

IDENTITATEA SOCIALĂ ÎN MEDIUL NOBILIMII DIN BASARABIA ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

Cristina Gherasim

Cuvinte-cheie: dvorenime, Basarabia, identitate socială, statut.

Aspecte teoretice

În mod obișnuit, mentalitățile se manifestă în/și printr-o serie de cadre permanente proprii, indiferent de timp și spațiu, tuturor grupurilor sociale, singura lor variabilă fiind aceea a conținutului, marcat de amprenta epocii. Dintre aceste cadre permanente putem menționa: cadrul cosmologic, fenomenele și comportamentele religioase, categoriile vieții sociale, sacrul și profanul, valorile și ierarhiile, identitatea și alteritatea etc. (Platon 2000, 18-19). Anume referindu-ne la acest ultim aspect putem constata că *Noi* și *Ceilalți* constituie axa care regroupează esențialul raporturilor interumane, reprezentând însuși societatea.

Fiecare colectivitate își construiește în imaginar (care reprezintă conținutul conștiinței colective: reprezentări, proiecții, idei, viziuni, utopii, mituri, eschatologii etc.) identitatea sa, își elaborează reprezentări despre alterități, își marchează distribuția de roluri și poziții sociale (Nicoară 2009, 157). Totodată, conștiința despre *alții* a modelat întotdeauna conștiința despre *sine*. Privirea îndreptată spre celălalt, vecinul, apropiatul sau diferitul, dușmanul sau aliatul s-a regăsit peste tot în comunitățile istorice. Fiecare societate a dezvoltat discursuri despre *Ceilalți*, în general prea puțin amabile, dar și-a conturat propria identitate printr-o imagine avantajoasă (Nicoară 2009, 180).

Astfel, identitatea se arată a fi un concept complex și contradictoriu: *pe de o parte*, mobilizează, inclusiv etimologic, ideea de a fi identic, de a fi asemănător cu alte obiecte sau ființe din lumea socialului, iar *pe de altă parte*, ideea de unicitate și deci de distincție, de diferențiere de „celălalt” (Gavreliuc 2003, 18).

Importanța identității și a alterității unei persoane, colectivități este enormă pentru că ea contribuie la dezvăluirea acelor mecanisme intime

care pun în mișcare atitudini și comportamente sociale, explică mai adecvat complexe relații interumane (Nicoară 2009, 179). Ambele laturi sunt complementare, căci imaginea identitară a constituit întotdeauna un tipar cu care au fost judecați *Ceilalți* (Nicoară 2009, 182).

Astfel, imaginea de sine a românilor apare ca un imens aluat excepțional, alterat grav, dar nu iremediabil, de vicisitudinile istoriei. Cauza majoră a deformării sufletului românesc a fost legată de stăpânirile străine, considerate apăsătoare și lungi (Nicoară 2009, 181), proces care este caracteristic și pentru comunitatea din spațiul pruto-nis-trean aflată sub regim de dominație țarist.

De fapt, analizând identitatea unei comunități putem constata că fiecare reprezentat al acesteia își are propriile identități, care pot să difere de la caz la caz. Totuși, nevoia de solidaritate și comuniune impune repere comune legate de etnie, limbă, teritoriu, credințe, tradiții, obiceiuri, memorie istorică (Nicoară 2009, 181), proces care are ca rezultat formarea unor identități specifice comunității întregi sau unor categorii sociale. Același lucru îl putem identifica și în cazul nobilimii din Basarabia în secolul al XIX-lea, atât cu referință la fiecare nobil ca individ aparte, cât și la nobilimea privită ca o categorie socială în general. Nobilimea basarabeană avea identități multiple, începând cu identitatea etnică, continuând cu identitatea socială, de gen, confesională etc., iar în funcție de acestea erau și deciziile luate de către nobili, comportamentul, poziția acestora față de alte categorii sociale, alte etnii etc. Or, nobilimea din Basarabia reprezenta grupul elitar al societății, manifestarea identităților acesteia a constituit unul dintre pilonii de bază ai evoluției acestui teritoriu sub regim de dominație țaristă. Studiarea acestei probleme se înrădăcinează și mai mult, căci prin actul din 1812 a fost afectat mediul cultural-istoric, tradițional din Basarabia, în regiune formându-se un nou climat spiritual, un nou mediu social și cultural

(Jarcuțchi 2012, 24), iar administrația țaristă prin politica promovată în regiune a tins să influențeze identitățile atât ale nobilimii, cât și ale celorlalte categorii sociale ale populației în general.

Pe lângă identitatea etnică, vădit manifestată la nobilimea basarabeană, care se referă la raportul *Noi și Celilalți*, adică perceperea, nobililor basarabeni față de un rus, un polonez, un grec, care venind pe teritoriul Basarabiei, fiind facilitați de politica de colonizare promovată de administrația imperială, au preluat funcții, moșii, încadrându-se activ în societatea basarabeană, o importanță deosebită are identitatea socială. Dialectica legând centrul de periferie acționează și în acest caz, deși de data aceasta dispoziția nu este decât parțial spațială. Distanțele de ordin cultural și mental se dovedesc la fel de considerabile ca și distanțele geografice. Fiecare este un *Altul* pentru *Alții*. Astfel, deopotrivă cu identitatea etnică se afirmă și identitatea socială. Identitatea socială este acea identitate care îi este acordată individului datorită locului, funcției, rolurilor, statutului ce îi revin în societate (Ungheanu 2009, 2). Identitatea socială este legată nu doar de rol, ci și de statut. Între statut și rol nu există însă o corespondență univocă, ci unui statut îi pot reveni mai multe roluri. Rolul sau rolurile sociale sunt, prin urmare, fundamentale pentru înțelegerea noțiunii de identitate socială. Ele trimit la modele culturale și comportamentale, la norme de acțiune și comportare și chiar de gândire. Identitatea socială este impusă individului, iar în privința rolurilor în care se exprimă, aceasta poate fluctua, datorită modului mai mult sau mai puțin constant în care exigențele ce-i revin identității sociale sunt interiorizate, respectate și în funcție de factorul necuantificabil individual (Ungheanu 2009, 3-4).

Manifestări ale identității sociale

Manifestarea identității sociale, sau viziunea față de *Celălalt* ca reprezentant al aceluiași popor, este vizibilă în cadrul societății datorită prezenței diferitelor categorii sociale, fiecare având statutul său, drepturile, privilegiile. Iar nobilimea este un exemplu clasic, căci, fiind elita societății, se consideră și se identifică de multe ori ca o comunitate aparte în cadrul unui stat, superioară celorlalte categorii sociale datorită statutului deținut de ea.

Or, dreptul de a se identifica ca nobil a condus la existența în permanență în societate a tendinței populației de a fi inclusă, prin diferite metode, în această categorie socială privilegiată. Fapt pe

care-l constatăm atât în Țara Moldovei, cât și ulterior pe teritoriul dintre Prut și Nistru după anexare. Or, atât boierii, cât și clerul, căutarea mereu a se constitui în caste, dobândindu-și privilegiu și concentrând toate drepturile în mâinile lor (Mitrică, Temelie ș.a., 4). Astfel, după anexarea teritoriului dintre Prut și Nistru la Imperiul Rus acordarea unui „statut” privilegiat nobilimii a fost o componentă a politicii administrației țariste. De fapt, după 1812 asistăm la un proces dublu. *Pe de o parte*, administrația țaristă a acordat o atenție deosebită nobilimii, acordându-i drepturi și privilegii, încadrând-o în sistemul administrativ, economic al Imperiului. Căci politica țarismului față de periferiile naționale urmarea nu atât scopul de asimilare imediată a popoarelor alogene încorporate, cât aculturația, înainte de toate, a elitelor lor social-economice, politice și intelectuale, prin însușirea limbii ruse (Jarcuțchi 2012, 22-23). Scopul acestei politici era crearea unei pârgii ferme în această regiune, devenind un exemplu pentru alte state din Balcani, mai bine zis – pentru alte elite balcanice, înlesnind astfel viitoarele cuceriri ale Imperiului Rus. *Pe de altă parte*, tendința de a-și păstra statutul a apropiat boierimea din Basarabia de administrația imperială rusă; fiind loială politicii țariste, acesta s-a încadrat activ în sistemul administrativ și militar rus.

Astfel, tendința de a beneficia de statutul de nobil, de toate privilegiile specifice nobilimii poartă un caracter constant în Basarabia după anexare, mai ales după adoptarea *Regulamentului privind administrarea Basarabiei din 1818*. Conform Regulamentului, categoria socială privilegiată a boierilor din Basarabia a fost suprimată și egalată în drepturi cu dvorenimea din guberniile interne ruse și integrată în ea (ПСЗРІ 1830б, 229). Nobililor din Basarabia li se acordau aceleași drepturi și privilegii de care se bucura nobilimea rusă și, concomitent, i se păstrau toate drepturile, privilegiile și rangurile deținute până la anexare, adică specifice categoriei sociale a boierilor (ПСЗРІ 1830б, 229). Aceste prevederi au avut ca rezultat tendința reprezentanților nobilimii și a altor categorii sociale privilegiate de a fi recunoscute de către comisiile pentru studierea dovezilor prezentate de reprezentanți nobilimii pentru confirmarea nobleței¹ ca nobili ai regiunii Basarabia.

¹ Comisia pentru examinarea dovezilor prezentate de nobilii din Basarabia în vederea acordării titlului de nobil: *a se vedea detaliat*: (Tomuleț 2014, 196-198); (Poștarencu 2013, 64-74).

Astfel, odată cu instituirea comisiei, reprezentanților clasei nobiliare din Basarabia le-a fost prezentată lista actelor în baza cărora urma să le fie confirmat titlul de nobil². La baza confirmării erau puse două documente de bază. În baza *Hrisovului lui Constantin Mavrocordat* din 1734 erau recunoscuți ca nobili toți acei care au primit rangul moldovenesc de la *vel-Logofăt* până la *treti Logofăt*³. Al doilea document, care în viziunea noastră era mai mult mai important decât primul și luat în considerare, este Hrisovul despre drepturile, libertățile și privilegiile dvorenimii, acordat la 21 aprilie 1785, de împărăteasa Ecaterina a II-a, făcându-se în special referire la articolul 92, în care erau enumerate documentele ce făceau dovada incontestabilă a nobleței⁴.

Totodată, trebuie să constatăm că politica promovată de administrația țaristă era una nesigură și avea tendința de a crea o elită devotată Imperiului, ceea ce a permis încadrarea multor persoane fără noblețe în rândurile acestei categorii sociale. Situație care a fost favorizată, inclusiv de tendința persoanelor de a se identifica cu titlul de nobili. Ca rezultat, în scopul confirmării titlului nobiliar și încadrării în rândurile nobilimii din Basarabia, o parte din „nobili” au falsificat documentele despre proveniența lor, titlurile deținute pentru a fi înscrși în această categorie socială privilegiată. Astfel, reprezentanți ai diferitelor categorii soci-

ale pentru o „mulțumire” obțineau hrisoave de boierie de la voievodul mazilit Ioan Sturdza sau de la „meșterul” Holodnicov, care, sub domnia lui Grigore Ghica, falsifica actele de hărăzire a caftanului boieresc. Ca rezultat, în Basarabia de după 1812 apăreau mereu hrisoave noi și „strămoși” iluștri: „copiii” erau mai în vârstă decât „părinții”, iar gradele boierilor se hărăzeau „boierilor în vârstă de 3-5 ani sau chiar de la naștere” (Bezviconi 1936, 2-3). Această situație este descrisă și de vice-gubernatorul Wighel, care susține că pe lângă cele șapte sau opt familii de nobili care provin de la boieri moldoveni, sunt în jurul la 80 de persoane care au realizat serviciul în războaiele ruso-turce, au primit diverse ranguri, cinuri, în baza cărora le-a confirmat titlul nobiliar (Вигель 1892, 4). Căci restul boiernași – antreprenori și spioni, prin diverse mijloace și-au alcătuit, în timpul războiului cu turcii, averi fabuloase, și-au cerut de la ruși – darnici în hărăzire de grade moldovenești – diferite ranguri și, în sfârșit, folosindu-se de faptul că după Pacea din București – termenul de 18 luni acordat pentru lichidarea avutului și așezarea pe o parte sau alta a Prutului – s-au stabilit definit în Basarabia, unde pentru sume neînsemnate și-au dobândit latifundii de la boierii rămași în vechea Moldovă (Bezviconi 1939, 19). În această ordine de idei trebuie să constatăm că pe lângă faptul că nobilii prezentau documente false, din anii '30-'40 ai secolului al XIX-lea ei însși au început să elibereze documente false în numele Adunării Deputaților Nobilimii. Un astfel de caz a ajuns în atenția Procurorului din județul Orhei, în anul 1841. Conform informației prezentate de acesta, locuitorul satului Chiperceni, Constantin Popovschi, nu numai că se identifică ilegal ca nobil, dar și eliberează adevăruri false în numele Adunării Deputaților Nobilimii, prin care confirmă noblețea diferitelor persoane. Acesta, între anii 1834 și 1838, pentru o recompensă bănească pseudonobilul a eliberat șase adevăruri false, după cum urmează: Gheorghe, Ștefan și Andrei Galușcov; Vasile și Zaharia Bulat; Constantin și Vasile Trelev; Vasile Stamati; Ion Antoci și fiilor preotului din târgușorul Rezina – Petrache și Maxim Onofrei⁵.

Totuși, manifestările identității sociale ale nobilimii din Basarabia sunt mai vizibile în analiza raportului dintre *nobili* și *alte categorii sociale*. Drepturile și privilegiile de care beneficia nobili-

² Actele în baza cărora se confirma noblețea a se vedea detaliat: (Bezviconi 1940, 12-18).

³ Lista rangurilor moldovenești, care acordau dreptul la demnitate de nobilime, de la *vel-Logofăt* până la *treti Logofăt*: *vel-Logofăt*, *vel-Vornic*, *Vistiernic*, *Hatman*, *Postelnic*, *Cămăraș*, *Aga*, *Ban*, *Comis*, *Căminar*, *Paharnic*, *Sărdar*, *Stolnic*, *Armaș*, *Medelnice*, *Clucer*, *Sluger*, *Pitar*, *Jitnicer*, *Șătrar*, *vtori Logofăt*, *vtori Postelnic*, *treti Logofăt* (Bezviconi 1940, 17-18).

⁴ Conform articolului 92, printre documentele de confirmare a nobleței se numărau: 1. Diplomele pentru demnitate de noblețe acordate de administrația imperială; 2. Blazoanele acordate de Împărat; 3. Diplomele pentru rangurile prin care se conferă noblețea; 4. Actele confirmatoare că persoana a fost decorată cu un Ordin Cavaleresc Rusesc; 5. Dovezi prin diplome acordate sau de laudă; 6. Ordinele de împroprietărire cu pământ sau sate; 7. Actele care confirmă primirea moșiilor pentru serviciul nobilimii; 8. Ordinele sau diplomele despre acordarea moșiilor; 9. Ordinele sau diplomele pentru satele sau moșiile conferite, chiar dacă acestea ar fi ieșit din stăpânirea neamului. 10. Ordinele și hrisoavele date unui nobil pentru ambasadă, solie sau altă trimitere; 11. Dovezi că strămoșii au îndeplinit un serviciu corespunzător unui rang de nobil; 12. Dovezi că tatăl și bunicul au dus un mod de viață, au avut un serviciu corespunzător statutului de nobil, fapt confirmat printr-un certificat semnat de 12 nobili, despre a căror noblețe nu exista nicio îndoială; 13. Actele de cumpărare, de ipotecă și testamentele privitoare la averea nobililor; 13. Dovezi că tatăl și bunicul au stăpânit sate etc. A se vedea detaliat: (ПСЗРИ 1830a, 354-358).

⁵ ANRM, F. 924, d. 5, inv. 1, f. 1. 1 verso, 2.

mea basarabeană au și determinat diferența între această categorie socială și altele existente în spațiul dintre Prut și Nistru. Cele mai elocvente deosebiri sunt întâlnite în cazul țăranilor și țiganilor. De fapt, călătorii străini care au trecut prin spațiul românesc la sfârșitul secolului al XVIII-lea - începutul secolului al XIX-lea susțin că „în Moldova nu sunt decât două clase: boierii și țărani” (Djuvara 1995, 138).

Diferența dintre aceste două categorii sociale este ușor observată în mărturiile acelorași călători străini, pentru care boieri reprezintă întruchiparea „răului”, iar țăranii sunt cei asupra cărora se răsfânge acest „rău”. Călătorul Bauer, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, ne spune că cei mari, curtezanii, sunt lași, târători înaintea superiorilor lor, nesuferit de mândri cu acei mai de jos. Banii îi fac să comită orice; ei sunt intriganți, lipitori nemiloase ale poporului, apăsători ai celor slabi, aspri cu supușii și tirani în casele lor (Xenopol 1925, 149). Viața grea a țăranilor din Principate este un laitmotiv al rapoartelor consulare, prin care se susține că „oricare ar fi jugul turcesc, acești nefericiți se tem de el mai puțin decât de acela al boierilor valahi” (Calistru, Voroneanu 2006, 187).

Ulterior și în Basarabia se mențin aceste relații bazate pe supunere; drept rezultat, au loc foarte multe proteste. Istoricii Valentin Tomuleț surprinde tensiunile cauzate de creșterea quantumului diverselor prestații la care erau obligate stările sociale (deși ele sunt contra administrației țariste, nemijlocit acestea se manifestă contra nobilimii), manifestate sub două forme: pasivă (plângeri și reclamații) și activă (fuga de pe moșii, refuzul de a îndeplini prestațiile și a plăti impozitele, nesupunerea față de autorități, incendierea conacurilor moșierești, mișcările de tip haiducesc etc.) (Tomuleț 2007). Existența conflictelor dintre țărani și nobili o confirmă și Manuc Bei în însemnările sale referitoare la teritoriul dintre Prut și Nistru. Autorul susține că I. Balș, cel mai mare proprietar din regiune, a încercat să administreze pământurile după un nou sistem, dublând impozitele. Țăranii, la rândul lor, au răspuns cu lovituri de bastoane. Lucrurile au ajuns până la aceea că unul dintre oamenii domnului Balș a fost asasinat. Țăranii s-au îndreptat la generalul Harting cerând respectarea drepturilor lor, dar au fost tratați cu dispreț, alungați, fapt ce i-a făcut să-și piardă speranța de a mai găsi sprijin la guvernator. Circa 1000 de locuitori au emigrat până la

sfârșitul toamnei, ceilalți n-au însământat câmpurile, având de gând să emigreze în primăvară (Manuc-Bei 1991, 11).

Deși în anul 1834, prin adoptarea Regulamentului despre țărani, administrația imperială încearcă să reglementeze relațiile dintre moșierii și țăranii din Basarabia, situații conflictuale între nobili și țărani apar în procesul aplicării acestuia în practică⁶.

Atitudinea nobililor din Basarabia față de țărani poate fi analizată și în baza proceselor de judecată în care nobilimea avea calitatea de pârât, pentru acțiunile ilegale realizate contra țăranilor. De exemplu, în anii 1824 și 1830, pentru acțiuni ilegale contra țăranilor aveau deschise dosare: ocolașul ținutului Hotin Ioniță Manoilă, care în 1816 a pedepsit crud locuitorii satului Nisfoia (Lupu Tihonov)⁷; Iordache Tomuleț – pentru că a aplicat țăranului Procopie Chiperi din târgușorul Lăpușna lovituri în urma cărora acesta ar fi decedat⁸; stolnicul Bantaș – pentru cauzarea loviturilor cu biciul locuitorilor satului Izvoare Nicolae Bondari și Nastasie Cebotari, din cauza cărora primul ar fi decedat⁹; medelnicerul Vasile Rosetti – pentru asuprirea locuitorilor satelor Carlicheu și Romancăuți; nobilul Iordache Tomuleț – pentru cauzarea de lovituri lui Teodor Pitei¹⁰; Nicolai Talpă – pentru asuprirea locuitorilor satului Copleuca, pe care îl deține în posesie¹¹.

Desigur, că aceste proteste ale țăranimii, dosarele intentate contra nobililor reflectă, direct și indirect, atitudinea nobilimii față de țărani, primii identificându-se ca reprezentanții unei elite, care beneficiază de un statut, de drepturi, privilegii, de moșii și multe altele. Totodată, trebuie să constatăm că ele au la bază documentele elaborate de către administrația țaristă care încerca să găsească o explicație a trecerii țăranilor peste Prut cu miile. Funcționarii ruși în rapoartele lor susțineau că boierii/nobilii aveau o atitudine negativă față de țărani, comportându-se ca adevărați stăpâni ai lor. Desigur, că aceștia trec cu vedere faptul că țăranii români se temeau în primul rând de re-instaurarea șerbiei în spațiul pruto-nistrean, care a fost anulată prin reformele lui Constantin Ma-

⁶ A se vedea *detaliat*: ANRM, F. 88, inv. 1, d. 670, partea I, II.

⁷ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 101, f. 13 verso.

⁸ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 101, f. 21-27.

⁹ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 464, f. 5-14 verso.

¹⁰ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 464, f. 5-14 verso.

¹¹ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 464, f. 5-14 verso.

vrocordat în Țările Române (1746, 1749) și care exista în Imperiul Rus. Mai mult, deși în raportul din 4 decembrie 1812 guvernatorul civil Scarlat Sturdza cerea comandantului suprem al armatei ruse dislocate în Moldova P.V. Ciceagov să le interzică moșierilor ruși să aducă în Basarabia țărani șerbi (Poștarencu 2006, 192-193), totuși, odată cu obținerea de moșii în regiune, dvorenii au adus țărani iobagi din guberniile interne ruse. Problema deținerii țăranilor șerbi de către reprezentanții nobilimii din Basarabia a fost rezolvată prin adoptarea legii din 1845. Conform acesteia dreptul de a posedea țărani șerbi au doar nobilii basarabeni care dețin proprietăți funciare în alte gubernii sau regiuni ale Imperiului Rus (ПСЗРИ 1843, 134).

Atitudinea nobilimii față de țărani o putem desprinde și din scrierile nobililor basarabeni. De exemplu, mențiuni despre relațiile dintre boieri și țărani identificăm la Olga Nacco, care, caracterizându-l pe boierul Tardeli, menționează că dacă un oaspete venea la boier, fără să știe că el a plecat la Viena, avea să-și dea de îndată seama că el lipsește, pentru că altfel „fețele slugilor nu ar fi fost așa de vesele și lipsite de griji/indiferente, lucrătorii de curte nu ar alerga prin toată ograda, aruncând unul în altul cu boțuri de glod, iar Mărioara, soția lui Tardeli, nu ar fi ieșit să-l întâlnească, împreună cu cele trei fiice” (Накко 2012, 38). Ideea superiorității nobililor față de țărani este observată și în lucrările lui D.C. Moruzi. Domnița Ruxanda, personajul prin care vorbește nobilul D.C. Moruzi, îi spunea lui Titi, feciorul ei: „La Chișinău o să te joci cu copii bine crescuți și de seama ta, nu cu niște copii de țărani proști de la care n-ai ce învăța” (Moruzi 1912, 147). Căci, într-adevăr, nobilii erau cei care, gândindu-se la viitorul copiilor lor, dar și la propriul prestigiu se străduiau să-și educe copiii având dascăli particulari sau înscriindu-i la instituții de învățământ regionale sau imperiale, ceea ce nu-și puteau permite țărani.

Opinia țăranilor despre boieri o găsim în altă operă a Olgăi Nacco. În ea, autoarea redă cazul când fiica unui țăran și-a lăsat soțul și copiii și a fugit la un fiu de boier. Iar mama ei, Dochța, „a început s-o convingă și s-o roage să lase această viață, plină de rușine și să se întoarcă la soț și copii (Накко 2012, 72). Atitudinea negativă a țăranilor față de nobili se explică și prin faptul că aceștia din urmă se supun necondiționat procesului de rusificare promovat de administrația țaristă. D.C. Moruzi,

într-o nuvelă (parte a amintirilor sale) relatează despre o întâlnire dintre un fiu de nobil și un „român zdravăn”. Ultimul susține că boierii din Basarabia „se tem și de umbra lor, beau la buruiană de cea rusească până ce asudă, vorbesc moldovenește stricat și-și îmbracă copiii lipovenește” (Moruzi 2014, 232).

Totodată, relația dintre boieri și țărani are unele puncte comune, un specific al său. Căci și acel sentiment de insecuritate¹² specific poporului român, analizat de profesorul Toader Nicoară, este ceea ce-i unește, pentru că atât țărani, cât și boierii, au avut de suferit în urma multiplelor războaie care se desfășurau în spațiul românesc. Și nobilul și țăranul credeau într-un Dumnezeu, ceea ce este un punct de legătură important între aceștia. Căci, specific pentru boierime este respectarea canoanelor bisericii răsăritene și a datinilor strămoșești, fapt care menține legătura cu viața țărănească, inclusiv cu latura ei artistică, poezia, cântecul, jocul – cu atât mai mult cu cât limba e aceeași pe toată scara socială. În anii 1780 franțuzul d’Hauterive constată cu uimire că țăranul vorbește o limbă tot atât de curată ca boierii. Se înșela doar în sensul că boierii erau cei ce vorbeau aceeași limbă ca țărani – că nu apucaseră să creeze o „limbă de cultură” (Djuvara 1995, 11).

Totodată, în atitudinile și comportamentele boierilor/nobililor față de țărani se identifică acea grijă, responsabilitate pentru viața și existența acestora. Se știe că până și un boier de o zgârcenie proverbială, cum era Constantin Conachi, mare logofăt al Moldovei, veșnic în judecată cu țărani proprietari din vecinătatea moșiei sale, ținea tot timpul în casa lui șase-șapte fii de boieri de rang mai mic și înzestra toate fetele din sat când preotul spunea că sunt fete sărace; la nunta fetei sale cu caimacamul Nicolae Vogoridi a înzestrat douăsprezece perechi de tineri țărani, căsătoriți tot atunci, cu câte o pereche de boi, o vacă și o mie de lei (Djuvara 1995, 119).

Legătura dintre țărani și nobili nu se întrerupe la 1812, odată cu anexarea teritoriului de către Imperiul Rus, apare chiar și un punct de legătură comun – regimul de dominație. Fapt reflectat și în testamentele unor nobili. De exemplu, conform testamentului lui Emanuil Negruți, alcătuit la 30 iunie 1848, odată cu moartea sa de la persoane-

¹² Despre sentimentul de insecuritate în spațiul românesc *a se vedea detaliat:* (Nicoară 2006).

le datornice să nu mai fie luate procente, locuitorilor satului Târnova să le fie iertată jumătate din datorii, iar țărani șerbi de proveniență rusă Ecaterina Bucatarîța cu copiii Axinte și Nastea și țiganul Nicolai Herara, soția acestuia Maria și fiicele Elisabeta, Ana și Todora să fie eliberați din dependență¹³. Totodată, aceeași domniță Ruxanda, din lucrarea lui D.C. Moruzi, în situația când pe moșia sa bântuia molima și soțul i-a propus să părăsească moșia Ciripcău, s-a revoltat, refuzând să plece: „Cum vrei să-mi las țărani? Nu mi-au fost lăsați de bunicul meu, care îi moștenise și el din strămoși? Am către dânșii o sarcină morală. Ce vor păți ei, voi păți și eu! Mai mulți din ei au scăpat de moarte numai prin slabul ajutor ce l-am adus. De acest ajutor nu vreau să-i lipsesc, orice ar fi să se întâmple! Nu plec” (Moruzi 1912, 170).

Nobilii nu erau indiferenți față de situația țăranilor. În urma secetei, la începutul anilor '30 ai secolului al XIX-lea, țărani din multe localități, în special din Bender, Akkerman, sufereau de foamete, deoarece nu ajungea pâine. Atunci guvernatorul general al Novorosiei și Basarabiei (9 iulie 1833)¹⁴, guvernatorul civil al Basarabiei (22 iulie 1833)¹⁵, Consiliul Regional pe parcursul anului 1833 încearcă să identifice cantitatea de cereale recoltate, cauza cantității insuficiente de cereale, localitățile unde pagubele sunt mai mari și întreprind un șir de măsuri pentru a ajuta acești țărani¹⁶. În primul rând, la 16 noiembrie 1833 s-a hotărât crearea Comisiei Regionale Provizorii pentru Alimentație¹⁷. Totodată, la 20 ianuarie 1834, guvernatorul general al Novorosiei și Basarabiei, pornind de la faptul că nobilimea „întotdeauna a fost prima care realiza acțiuni de binefacere” propune crearea în fiecare județ a unui Organ de Tutelă sub conducerea mareșalului județean. Acesta va avea ca scop ajutorarea țăranilor nevoiași¹⁸. De exemplu, proprietarul moșii Vaduleuca, Inești, Benești și Rozalei, funcționarul de clasa a VII-a, Sandul Fedosiu, proprietarul satului Grasena și posesorul satelor Meguri și Șoltai, nobilul Ion Brăescu, proprietarul satului Gura Căinari, nobilul Nicolai Leonard, proprietarul satului Cubolta și posesorul satului Bumbota, nobilul Ștefan Leonard, au manifestat dorința „de a avea grijă de

locuitorii de pe moșiile lor care nu au mijloace de existență, asigurându-i cu alimente”¹⁹.

Totodată, nobilii basarabeni recunosc meritul țăranilor la păstrarea identității naționale. În viziunea lui D.C. Moruzi, țăranul este temeliea neamului, pentru că a dat dovadă de rezistență etnică de neînchipuit în satele basarabene. Căci „țăranul din 1905 e tot țăranul din 1812. Neclintit a trecut... prin ademenirea interesului și prin urgia cnutului, fără a-și pierde limba nici obiceiurile” (Moruzi 2001, 90). Autorul rămâne încântat de puterea țăranilor de a-și păstra identitatea românească. Căci nici căsătoriilor mixte (față de care erau contra „Da mai bine o dau Prutului decât după un obieșnik”), nici încartiruirea armatei în localități, nici munca în comun (la construcția căii ferate Ungheni-Chișinău) nu au dat rezultatele așteptate de administrația rusă. Fapt ce-l face pe D.C. Moruzi să afirme că „de la Chișinău la Prut, de la Chișinău la Nistru te poți duce cu piciorul și cât de încet, adăpostindu-te în casă românească, hrănindu-te din ceaunul mămligii străbune și fără ca să ai prilej de a rosti nicio vorbă de o altă limbă decât graiul cel dulce românesc” (Moruzi 2001, 96).

Unul dintre privilegiile care li s-a păstrat boierilor din Basarabia, după adoptarea Regulamentului despre organizarea regiunii Basarabia la 1818, a fost dreptul de a-și păstra țiganii²⁰. Dovadă a faptului că nobilii basarabeni aveau în proprietate țigani, și nu puțini, sunt listele nobililor participanți la alegerile nobiliare, unde pe lângă proprietatea imobiliară sunt indicați și țiganii. De exemplu, în 1841, nobilii din județul Soroca dețineau țigani: Manoilă Buznea – 42 suflete, Stoia Solomon – 40 suflete, Ion Brăiescu – 10 suflete, Dumitru Russo – 12 suflete, Ion Crușevan – 7 suflete, Iordache Râșcan – 30 suflete, Nicolae Leonard – 25 suflete, Teodor Russo – 8 suflete, Constatin Bodescu – 40 suflete, Egor Catargi – 102 suflete, Ștefan Leonard – 22 suflete, Ion Russo – 60 suflete etc.²¹. În județul Chișinău: Alexei Donici – 11 suflete, Alexandru Alexandri – 16 suflete, Ion Cheșco – 30

¹³ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 769, f. 39 verso.

¹⁴ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 724, f. 2-3.

¹⁵ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 724, f. 4-4 verso.

¹⁶ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 724, f. 2

¹⁷ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 724, f. 24-24 verso

¹⁸ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 724, f. 29-30.

¹⁹ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 724, f. 27-28.

²⁰ Potrivit Regulamentului din 1818, țiganii erau împărțiți în două categorii: țiganii care aparțineau statului, aceștia fiind supravegheați nemijlocit de către Guvernul Regional, și țiganii șerbi, care aparțineau clerului, nobilimii, boiernașilor, mazărilor și negustorilor și care depindeau direct de aceste categorii sociale. *A se vedea detaliat:* (Tomuleț 2014, 621-623, 627).

²¹ ANRM, F. 88, inv. 2, d. 390, f. 134-135.

suflete, Constatin Botezatu – 44 suflete, Egor Fedosiu – 25 suflete, Ștefan Donici – 11 suflete, Egor Stamati – 12 suflete, Nicolae Donici – 25 suflete, Pavel Măcărescu – 25 suflete, Constantin Rizo – 150 suflete, Ștefan Rosseti – 25 suflete etc.²².

Țigani erau percepuți, de către nobilii basarabeni drept niște ființe ce trebuiau să fie mereu la dispoziția lor și să slujească îndeplinindu-le orice capriciu. Astfel, Dimitrie Bantâș-Kamenski informează: „Boierii umblă călări, au în urma lor câte un țigan desculț, care fuge în urma calului, și când boierul se dă jos ține calul de căpăstru” (Bezviconi 1947, 172). Boierul Teodor Vârnav relatează că tatăl său, Constatin Vârnav, „punea pe Mihalache țiganul în casă în ființa lui de i-l tăia (tutunul pentru lulea - *n.n.*) cu cuțitul foarte subțire, întocmai ca și cel turcesc” (Vârnav 2007, 16), „acesta (Constatin Vârnav) venea la biserică și la tatăl meu totdeauna călare pe un cal șarg, cu doi țigani pe jos pe lângă dânsul” (Vârnav 2007, 16). Teodor Vârnav face referire și la statutul pe care îl aveau țigani, relatând despre viața sa în casa moșului său Tudorachi Ciurea. El menționează că „Safta țiganca era cel mai iubit predmăt al meu în casa Ciurii” (Vârnav 2007, 19). Or, cu tot atașamentul său față de această persoană, T. Vârnav nu vede în țiganca Safta o ființă umană, ci o consideră obiect, sau, cum o numește el, un „predmăt”. Nobilii considerau țigani niște „unelte vorbitoare”, cu care puteau face ceea ce-și doreau ei. De exemplu, Casandra Paladi, sora lui Pavel Pruncul, în permanență își torturează țiganca care-i slujește și care s-a refugiat de nenumărate ori. Deși, fiind întoarsă, i s-a promis că nu va mai fi aplicată față de ea violența fizică, chinurile continuau (Bacalov 2014, 72-78)²³. Datorită statutului deținut de țigani, aceștia erau de multe ori dăruiți. Ca argument servesc foile de zestre, în care sunt incluși și țigani. De exemplu, conform foii de zestre din 13 octombrie 1822, prin care Pavel Măcărescu, vel postelnic, a dat izvod de zestre pentru vara sa, Ecaterina Măcărescu, pe lângă multe alte daruri sunt indicate trei suflete de țigani, anume: Toma, soția sa Palaghia și fiica lor Maria, care „de astăzi înainte și în veci au să fie robi Ecaterinei și ai urmașilor ei, din neam în neam” (Boga 1928, 28-29). Într-o altă foaie de zestre, dată la 28 septembrie 1837, de sărdarul Teodor Măcărescu fiului său Mihalache, pe lângă moșie Cazaicani,

jumătățile de moșii Băzdăgeni și Brânzării din ținutul Hotin sunt indicate și două sălașe de țigani (Boga 1928, 50-51).

Totodată, țigani, în viziunea nobililor, sunt cei care săvârșeau doar inegalități, furtul fiind ceva obișnuit pentru ei. Revenind la copilăria lui Teodor Vârnav și la iubitul său „predmăt”, constatăm că țiganca Safta îl învăța „...a fura ouă din poeți, oțet din balerci, bani de prin buzunărele rudeniilor ce venea la Ciurea, și altele” (Vârnav 2007, 19). Aceeași informație o identificăm și raportul din 23 ianuarie 1853 al Judecătoriei Ținutale din Hotin, din care aflăm că Dumitru Dabija cere să i se elibereze documente noi, drept motiv invocând că în 1851 țiganul șerb Nicolai Mircea, în lipsa lui Dabija, a furat documentele despre proveniența nobiliară a acestuia, și anume: scrisoarea deschisă dată lui D. Dabija de către general-maiorul Kozlakov, certificatul din 1833, prin care se adeverea că D. Dabija a făcut parte din Comisia de lichidare a holerei, documentul eliberat de domnul Moldovei Ipsilanti în 1800, prin care se confirma că tatăl acestuia, Vasile Dabija, a deținut funcția de șătrar²⁴. Sau poate că nu a fost săvârșit niciun furt, pur și simplu familia Dumitru Dabija întâlnea unele greutăți în procesul de confirmare a nobleței sale. Aceste au apărut din considerentul că, după moartea tatălui, mama lui D. Dabija s-a căsătorit cu proprietarul Constantin Muntean, care i-a educat copiii și aceștia se identificau cu numele de familie Munteanu și nu Dabija. Când au ajuns mari au aflat adevărul și doreau să-și confirme noblețea și să-și întoarcă proprietățile²⁵, însă lipseau documentele. Și atunci mult mai favorabil să-și argumenteze cererea de eliberare a documentelor noi prin furtul săvârșit de țigani, decât prin lipsa actelor în general.

Sunt cunoscute cazuri când între reprezentanții nobilimii și țigani lor au fost intentate procese în judecată. Într-un astfel de caz a fost implicat proprietarul Egor Leonard. În 1839 acesta învinuiește țigani șerbi de pe moșia sa, Cristea Ungureanu și Diordii Bârta, că ar fi venit împreună cu familia în ograda nobilului, strigând și făcând gălăgie. Strigătele i-au speriat copiii, afectând-o foarte mult pe soție, la care starea sănătății era slabă după naștere. Ungureanu a aruncat pălăria în pământ și a început să-l înjure pe moșier. Țigani intenționau să pătrundă în locuința moșie-

²² ANRM, F. 88, inv. 2, d. 390, f. 81-97, 101-118

²³ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 943, f. 17-22.

²⁴ ANRM, F. 88, inv. 2, d. 352, f. 27, 27 verso, 28, 30, 30 verso.

²⁵ ANRM, F. 88, inv. 2, d. 352, f. 1, 1 verso, 8.

rului, însă au fost opriți de țărani care lucrau pe moșie. Acești țigani au fost prinși și duși la judecata județeană²⁶. Țiganul Ungureanu, fiind acuzat de comportament neadecvat și revoltă contra stăpânului său, a dat alte mărturii. Din acestea constatam că țiganul, din ordinul nobilului Leonard, a fost legat și ținut în beci. Timp în care i-au fost aplicate 25 de lovituri cu biciul. Tot ca pedeapsă, i-au fost luate 31 ruble 50 cop. de argint, fiind deposedat de animalele domestice pe care acesta le deținea²⁷. Toate acestea au pus începutul unui îndelungat conflict între nobilul Leonard și țiganii săi, ultimii fiind susținuți indirect de administrația țaristă.

Existența unei identități sociale proprii acestei categorii sociale este reprezentantă de însuși comportamentul, modul de viață, vestimentația, distracțiile nobilimii. După cum susține prof. Toader Nicoară, orice societate, oricât de asediată de pericole, beneficiază uneori de momente de liniște, relaxare, resemnare. Jocul, distracția sunt și ele prezente în viața tuturor societăților, chiar și a celor mai serioase sau a celor mai panicate (Nicoară 2007, 57), reprezentând *modelele cotidiene* și *mondene* specifice unei categorii sociale. Aceste modele fundamentează și mai mult în imaginarul omului ideea despre *Noi* și *Ceilalți*, atât la nivelul diferitelor comunități, cât și între diferite categorii sociale ale aceleiași societăți.

Unul dintre modele înrădăcinate în mentalitatea nobilimi este deținerea unui nivel înalt de educație, care de fapt reprezenta un criteriu important în raportul *Noi* și *Ceilalți*, în special față de alte categorii sociale. Din acest considerent, fiecare reprezentant al nobilimii tindea să dovedească că este cărturar, mai ales că acesta oferea inclusiv avantaje la ocuparea diferitelor funcții administrative. Boierimea din Țările Române și ulterior din Basarabia nu este o excepție. Nivelul de educație, în viziunea boierilor, se stabilea după câteva criterii: cunoașterea limbilor străine, deținerea unor biblioteci bogate, cunoașterea și utilizarea în conversații a celor mai recente nume care s-au afirmat în literatură și, desigur, realizarea studiilor la instituții de învățământ de peste hotare.

Astfel, nobilimea basarabeană avea un statut social privilegiat în comparație cu alte catego-

rii sociale existente pe teritoriul Basarabiei, fapt de care beneficia din plin. Aceasta avea drepturi politice, deținea proprietăți funciare, iar locuințele, vestimentația, studiile, modul de petrecere a timpului liber erau totalmente diferite de ale altor categorii sociale, care nu aveau nici dreptul, dar nici posibilitatea de a-și permite să ducă un mod de viață asemănător cu al nobililor.

De fapt, cele sus-menționate ne permite să constatăm că identitatea nobilimii din Basarabia este una complexă, ca și a oricărei persoane, grup, comunitate, fiind destul de complicat de a o identifica și analiza. Aceasta din considerentul că identitatea nobilimii basarabene reprezintă o simbioză a intereselor personale, a drepturilor și privilegiilor de care se bucură această categorie socială. Deși promova conștiința de neam, valorile naționale, statutul nobilimii basarabene o diferenția de alte categorii sociale. Această diferență se făcea vădită chiar și în cadrul nobilimii însăși. Astfel, nobilii care locuiau pe moșii se deosebeau de cei de la oraș. Așa s-a făcut să avem două mentalități: „una tainică, greu de aflat, care se rostește în limba neamului, și alta care se rostește pe față, în limba rusească”. Anume aceste concepte despre *Sine* și despre *Celălalt* au dat naștere anumitor comportamente, idei și au adus la realizarea unor evenimente care au marcat viața poporului basarabean și, deci, istoria Basarabiei.

²⁶ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 1113, f. 3

²⁷ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 1113, f. 1

Bibliografie

- Bacalov 2014:** S. Bacalov, Un episod din istoria țiganilor șerbi ai nobililor basarabeni Pruncul. In: Romii/Țigani din Republica Moldova: Comunitate etnosocială, multiculturală, istorico-tradițională (1414-2014). Materialele Conferinței științifice romologice republicane (Chișinău 2014), 72-78.
- Bezviconi 1936:** Gh. Bezviconi, Din vremea lui Alexandru Sturza (1791-1854). In: Din trecutul nostru, anul IV, nr. 36-39, 1936, 1-81.
- Bezviconi 1939:** Gh. Bezviconi, Familia Crupenschi în Basarabia. In: Din trecutul nostru, anul VII, nr. 10, 1939, 5-52.
- Bezviconi 1940:** Gh. Bezviconi, Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru (Actele Comisiei pentru cercetarea documentelor nobilimii din Basarabia la 1821), vol. I (București 1940).
- Bezviconi 1947:** Gh. Bezviconi, Călători ruși în Moldova și Muntenia (București 1947).
- Boga 1928:** L.T. Boga, Documente basarabene, vol. I. Foi de zestre (1734-1834) (Chișinău 1928).
- Calistru, Voroneanu 2006:** D. Calistru, C. Voroneanu, Între Orient și Occident: mentalități în tranziție (Principatele Române în a doua jumătate a secolului XVIII - prima jumătate a secolului XIX). In: Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol”, nr. 44 (Iași 2006), 185-206.
- Cazacu 1993:** M. Cazacu, Familles de la noblesse roumaine au service de la Russie XV-e - XIX-e siecles. Cahiers du monde russe et sovietique 34/1-2, 1993, 211-226.
- Djuvara 1995:** N. Djuvara, Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne (București 1995).
- Gavreliuc 2003:** A. Gavreliuc, Mentalitate și societate. Cartografiile ale imaginarului identitar din Banatul contemporan (Timișoara 2003).
- Jarcuțchi 2012:** I. Jarcuțchi, Comisia Gubernială științifică a arhivelor din Basarabia (sfârșitul secolului al XIX-lea începutul secolului al XX-lea) (Chișinău 2012).
- Manuc-Bei 1991:** Manuc-Bei, Observații asupra stării actuale a Basarabiei (document tradus de Ion Varta). Patrimoniu. Revistă de lectură istorică 3, 1991, 6-14.
- Mitrică, Temelie s.a.:** I.D. Mitrică, P. Temelie, Marele Nicolae Bălcescu despre boierii noștri (Craiova s.a).
- Moruzi 1912:** D.C. Moruzi, Pribegi în țară răpită (Iași 1912).
- Moruzi 2007:** D.C. Moruzi, Rușii și românii (Chișinău 2001).
- Moruzi 2014:** D.C. Moruzi, Moș Ilie Mazilu, din neamul lui Stroia. In: D.C. Moruzi, Scrieri. Vol. II (Chișinău 2014), 226-235.
- Nicoară 2009:** S. Nicoară, Mentalități colective. Imaginarul social. Istoria în durată lungă (Cluj-Napoca 2009).
- Nicoară 2006:** T. Nicoară, Sentimentul de insecuritate în societatea românească la începuturile timpurilor moderne 1600-1830 (Cluj-Napoca 2006).
- Nicoară 2007:** T. Nicoară, Din distracțiile societății de curte în Țările Române. Caiete de antropologie istorică VI/1-2 (10-11), 2007, 57-78.
- Platon 2000:** A.F. Platon, Societate și mentalități în Europa medievală (Iași 2000).
- Poștarencu 2006:** D. Poștarencu, Anexarea Basarabiei la Imperiul Rus (Chișinău, 2006).
- Poștarencu 2013:** D. Poștarencu, Introducerea instituției nobiliare în Basarabia. In: Nobilimea basarabeană în epoca reformelor din Imperiul Rus. În memoria lui Alexandru Matei Cotruță (Chișinău 2013), 64-74.
- Tomuleț 2007:** V. Tomuleț, Cronica protestelor și revendicărilor populației din Basarabia (1812-1828). Vol. I-II (Chișinău 2007).
- Tomuleț 2014:** V. Tomuleț, Basarabia în epoca modernă (1812-1918) (Instituții, regulamente, termeni) (Chișinău 2014).
- Ungheanu 2009:** M. Ungheanu, Câteva clarificări conceptuale. Reflecții despre identitate. Etnosfera 1, 2009, 1-10.
- Vârnav 2007:** T. Vârnav, O istorie a vieții mele (Chișinău 2007).
- Xenopol 1925:** A.D. Xenopol, Istoria românilor din Dacia Traiană. Ediția a III-a. Vol. X: Istoria Țărilor Române de la Pacea de la București până la răsturnarea fanarioților (1812-1821) (București 1925).
- Вигель 1892:** Ф.Ф. Вигель, Замечание на нынешнее состояние Бессарабии. Писано в октябре 1823 года (Москва 1892).
- Накко 2012a:** О. Накко, Волк. В: И. Ижболдина, «Живая старина» в произведениях русских литераторов Бессарабии конца XIX - начала XX вв. (Кишинев 2012), 72-75.
- Накко 2012b:** О. Накко, Фрикошены. В: И. Ижболдина, «Живая старина» в произведениях русских литераторов Бессарабии конца XIX - начала XX вв. (Кишинев 2012), 35-52.

ПСЗРИ 1830а: Полное собрание законов Российской империи, собр. I, т. XXII, 1785, № 16187 (Санкт-Петербург 1830), 354-358.

ПСЗРИ 1830б: Полное собрание законов Российской империи, собр. I, т. XXXV, 1818, № 27357 (Санкт-Петербург 1830), 222-281.

ПСЗРИ 1843: Полное собрание законов Российской империи, собр. II, т. XVIII, ч. 1, 1843, № 16619 (Санкт-Петербург 1843), 134.

L'identité sociale au milieu de la noblesse de la Bessarabie dans le XIX-ème siècle

Mots clés: la noblèsse, la Bessarabie, l'identité sociale, le statue

Résumé: L'identité sociale est l'identité qui est donné à l'individu en raison de la localisation, la fonction, les rôles, le statue qui lui revient dans la société. La manifestation de l'identité sociale est visible dans le cadre de la société en raison de la présence de diverses catégories social, chacune ayant son statut, ses droits et ses privilèges. Mais la noblesse est un exemple classique dans ce sens, en étant l'élite de la société, elle est considéré et souvent indentifié comme une communauté distincte au sein d'un État, supérieure aux autres groupes sociaux en raison de leur statue dans la société.

A savoir les droits et les privilèges de la noblèsse de la Bessarabie ont conditioné la diference sociale entre cette catégories et les autres existente sur le teritoire entre Prut et Nistru. Les manifestations les plus eloquentes de l'indentité sociale etait l'attitudes des nobles envers les paysans et les tsignes ils leur impose leur statut social supérieur. Cépendant l'identité sociale de la noblesse de la Bessarabie se manifeste par le mode de la vie, les logement, les occupations les études, la vestimentation, l'alimentation, le loisirs etc., ainsi et par le comportement, les attitudes, les visions et les valeurs promovés de cette catégorie sociale.

Социальная идентичность в дворянской среде Бессарабии XIX века

Ключевые слова: дворянство, Бессарабия, социальная идентичность, статус.

Резюме: Социальная идентичность – это осознание личностью своего положения, роли, статуса в обществе. Она проявляется в наличии различных социальных категорий, обладающих своим статусом, правами и привилегиями. Дворянство является классическим примером в этом отношении, потому что, являясь элитой общества, оно часто идентифицирует себя как отдельное сообщество в государстве, превосходящее по статусу другие социальные группы.

Права и привилегии, которыми пользовалось дворянство Бессарабии, обусловили социальную разницу между этой категорией и прочими категориями населения, проживавшего на территории между Прутом и Днестром. Наиболее ярким проявлением социальной идентичности было отношение дворян к крестьянам и цыганам, отражающее превосходство над ними. Образ жизни, места проживания, образование, профессии, одежда, рацион, способы проведения досуга, а также манеры, взаимоотношения, мировоззрение и духовные ценности представителей бессарабского дворянства также являются проявлением их социальной идентичности.

27.02.2017

Cristina Gherasim, Universitatea de Stat din Moldova, str. A. Mateevici 60, MD-2009 Chişinău, Republica Moldova, e-mail: cristinagherasim@mail.ru